

Peter Östman kd m.fl.

Interpellation om krisen inom det finländska jordbruket

Till riksdagen

Den 11 mars blockerades gatorna i huvudstaden då hundratals traktorer styrde mot Senatstorget för att delta i jordbrukarnas stordemonstration. Över 5 000 jordbrukare kom till huvudstaden för att tala om för regeringen vilken kris det finländska jordbruket i dag befinner sig i. Jordbrukarnas oro måste tas på allvar. Jordbrukets nödläge är verkligt, och för att trygga matproduktionen i Finland behövs omedelbara och även långsiktigare åtgärder.

Det finländska jordbruket och den inhemska matproduktionen har under de senaste åren råkat i en verklig kris. Sänkta producentpriser, Rysslands motsanktioner, uppskjutna utbetalningar av stöd och krävande väderleksförhållanden; allt detta har inneburit svåra bakslag för odlarna. Utan målmedvetna och snabba åtgärder kommer det finländska jordbruket att stå inför en konkursvåg och en okontrollerad nedkörning av den finländska matproduktionen. Om utvecklingen fortgår på samma sätt blir följden att allt fler jordbruksföretagare lägger ner sin verksamhet och att nya generationer inte längre är redo att fortsätta med arbetet på familjegårdar. Denna utveckling skulle ha förödande konsekvenser för Finlands försörjningsberedskap. Samtidigt skulle utbudet på inhemska, rena livsmedel och sysselsättningen inom livsmedelsindustrin rasa och vårt land skulle förlora ett av sina eventuella framtida trumfkort på exportmarknaden. Finland har inte råd att köra ner jordbruket eller låta landsbygdens livskraft ebba ut.

Den priskonkurrens som de senaste tiderna har präglat dagligvaruhandeln har bidragit till att sänka priset på jordbruksprodukter. Det är bra för konsumenterna men jordbruksföretagarnas inkomster har tyvärr samtidigt sjunkit betydligt eftersom prissänkningen till stora delar betalas av primärproducenterna. Primärproduktionens andel av konsumentpriset på maten har redan tidigare sjunkit. En rättvisare och mångsidigare konkurrens mellan affärskedjorna skulle minska handelns dominerande ställning i relation till producenterna.

Ren mat och rent vatten intar en särställning i förhållande till andra tillgångar. Konsumenterna värdesätter ren mat, såsom närproducerad och ekologiskt odlad mat. För att konsumenterna med sina köpbeslut ska kunna påverka produktionen av inhemsk mat måste de få bättre information än nu om var maten är producerad och vad priset på livsmedlen består av. Det behövs transparens i att meddela om primärproduktionens, industrins och handelns andelar.

Som en följd av Europeiska unionens i sig välmotiverade ekonomiska sanktioner begränsade Ryssland betydligt importen av jordbruksprodukter från EU. Importförbudet var ett hårt slag mot de finländska jordbruksproducenterna, särskilt mjölkproducenterna. Också slopandet av mjölkkvoterna med påföljande tryck på prissänkningar har bidragit till mjölkproducenternas trångmål.

Interpellation IP 3/2016 rd

Tilläggsstöden till mjölkproducenterna delades ut långt i efterskott och de räckte inte till för att täcka producenternas förluster. När sanktionsläget fortgår behövs snabbt nya exportmarknader.

Jordbrukarna har redan i decennier plågats av en alltför tung byråkrati. Att sköta stödansökningar, tillståndsansökningar och allt annat pappersarbete kräver mycket mer tid av en jordbrukare än av en genomsnittlig småföretagare. De åtgärder för att lindra regleringen som utlovat i regeringsprogrammet har ännu inte börjat synas i odlarnas vardag. Däremot har regeringen försvårat jordbrukarnas arbete genom att strama åt bland annat villkoren för att få avbytartjänster.

Naturrekursinstitutets prognos från 2015 visar att gårdsbrukens företagarinkomst minskar med 40 procent jämfört med föregående år. I genomsnitt minskar företagarinkomsten till 9 700 per gårdsbruksenhet. På grundval av dessa resultat täcker jordbruksföretagarnas företagarinkomst endast 21 procent av de eftersträvade ersättningarna för företagarfamiljens arbete och för det egna kapital som placerats i företaget.

Landsbygdens krassa verklighet står i bjärt kontrast till regeringens fraseologimättade mål. I sitt program har regeringen ställt upp som mål att förbättra den finländska matproduktionens lönsamhet. Målet kommer inte att nås; riktningen är den rakt motsatta.

Enligt regeringsprogrammet förbättras lönsamheten inom jordbruket genom förskottsutbetalningar av stöd, lån, sänkta produktionskostnader och färre normer. I stället för förskottsbetalningar har jordbruksföretagarna tvingats vänta på försenade stöd, i stället för att bevilja lån har bankerna slagit igen sina dörrar framför näsan på jordbruksföretagarna och i stället för avveckling av normer har vi fortfarande en tung byråkrati.

Regeringens mål var att göra odlarnas avbytarsystem företagarbaserat. I praktiken har det inneburit försämringar och nedskärningar i avbytarsystemet. I samband med jordbruksföretagarnas stordemonstration berättade jordbruksministern om sin avsikt att vidta omedelbara åtgärder för att korrigera Landsbygdsverkets utbetalning av stöd. Det betydde i praktiken byte av arbetsuppgifter för syns skull mellan några personer medan problemen i själva verket berodde på för små resurser och en svag politisk styrning.

Nu behöver vi åtgärder för att hjälpa jordbruksföretagarna över den akuta krisen och åtgärder på lång sikt för att skapa en tilltro till det finländska jordbrukets framtid. Regeringen bör med det snaraste lansera ett anpassningslån för gårdsbruk med stora problem, bevilja amorteringsfria år för lån inom jordbruket och gallra i byråkratin. Behovet av tilläggsanslag är akut och regeringen skulle ha beaktat det redan i 2016 års ordinarie budget och senaste i årets tilläggsbudgetpropositioner. Utöver de kosmetiska anslagsökningarna för Landsbygdsverkets och Livsmedelssäkerhetsverkets omkostnader har regeringen ändå inte anvisat tilläggsanslag för att stödja jordbruket som har drivits in i ett krisläge. Det är oansvarigt och kan inte försvaras ens med statens svaga ekonomiska läge. Till exempel för att stödja misslyckad gruvdrift fick regeringen fram hundratals miljoner, men den extra satsning på cirka 50 miljoner som hade behövts för att lindra jordbruksföretagarnas misär övervägde man inte ens.

Interpellation IP 3/2016 rd

Besluten vid ramförhandlingarna löser inte heller problemen på lång sikt. Tilläggen i ramarna för statsfinanserna för kompensationsbidrag och nationellt stöd innebär i praktiken endast att de nedskärningar som tidigare planerats för åren 2017 och 2018 återtogs.

Utöver omedelbara åtgärder avkrävs regeringen insatser för att förbättra jordbrukets lönsamhet och skapa tilltro till framtiden. Sänkningen av producentpriserna måste stoppas genom att förbättra jordbruksproducenternas ställning som ett led i livsmedelskedjan. För närvarande klarar sig jordbruksföretagarna inte i förhandlingarna med livsmedelsindustrin och dagligvaruhandeln.

Det ligger i allas intresse att jordbruket i Finland vilar på en hållbar grund. Odlare som engagerat sig i miljöprogram har gjort insatser för naturen och en hållbar utveckling. Men det är problematiskt att satsningarna just inte syns i priserna eller i form av ökad efterfrågan.

Genom mer förnuft i lagstiftningen kan vi underlätta konkurrenssituationen för inhemska produkter också utan att öka på de direkta stöden. Vi bör fortfarande gallra i byråkratin men utan att försvaga de nödvändiga miljö- och djurskyddsnormerna. Det är fel att de stränga normerna för inhemsk produktion inte gäller importerad mat. Offentliga upphandlingar bör göras så att anbud kan tas emot endast för livsmedel från länder där djurskyddslagen är minst på samma nivå som den finländska lagstiftningen och där samma miljökrav som i Finland gäller för odlingen. Offentliga upphandlande enheter bör om möjligt gynna ren inhemsk närproducerad och ekologiskt producerad mat.

Basen för en hållbar matproduktion är en välmående producent som är vid god hälsa och som har resurser och förutsättningar att ta väl hand om djuren och den övriga produktionen. Produktionsdjuren inom jordbruket bör ha sakenliga levnadsförhållanden och övervakningen av dem måste vara i skick.

Jordbruket liksom alla branscher måste utvecklas. Det kan inte vara den enda lösningen för att förbättra lönsamheten att öka storleken på gårdsbruken i det oändliga. Vi behöver också utveckla specialisering och mångsidig cirkulär ekonomi såsom utnyttjandet av förnybara energikällor på gårdsbruken. Gårdsbrukens deltagande i att bekämpa klimatförändringen och skydda vattendragen bör stödjas.

I stället för att köra ner det finländska jordbruket behöver vi målmedvetna åtgärder för att trygga jordbrukets omvärldsvillkor. Målet bör vara att det också framöver är möjligt i Finland att försörja sig på jordbruk och att finländarna också i fortsättningen har tillgång till ren, närproducerad mat som levereras av inhemska producenter. Ett mål ska också vara att livsmedelskedjan är en betydande arbetsgivare i alla skeden av produktionskedjan.

På grundval av det ovanstående och med hänvisning till 43 § i Finlands grundlag framställer vi följande interpellation till den behöriga ministern:

Hur avser regeringen i fortsättningen att hjälpa de krisdrabbade jordbruksföretagarna och försnabba utbetalningen av försenade jordbruksstöd samt förbättra jordbruksföretagarnas möjligheter att få lån för anpassningsåtgärder,

Interpellation IP 3/2016 rd

vad tänker regeringen göra för att avveckla onödig byråkrati,

vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att förbättra producenternas ställning i livsmedelskedjan, sänka jordbrukets produktionskostnader och höja producentpriserna,

vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att öka möjligheterna att exportera jordbruksprodukter och

genom vilka metoder avser regeringen att främja djurens välbefinnande och en hållbar matproduktion?

Interpellation IP 3/2016 rd

Helsingfors 3.6.2016

Peter Östman kd
Antero Laukkanen kd
Päivi Räsänen kd
Sari Essayah kd
Sari Tanus kd
Touko Aalto gröna
Outi Alanko-Kahiluoto gröna
Pekka Haavisto gröna
Hanna Halmeenpää gröna
Satu Hassi gröna
Heli Järvinen gröna
Emma Kari gröna
Johanna Karimäki gröna
Jyrki Kasvi gröna
Krista Mikkonen gröna
Ville Niinistö gröna
Olli-Poika Parviainen gröna
Jani Toivola gröna
Ozan Yanar gröna
Hanna Sarkkinen vänst
Li Andersson vänst
Matti Semi vänst
Annika Lapintie vänst
Jari Myllykoski vänst
Aino-Kaisa Pekonen vänst
Paavo Arhinmäki vänst
Katja Hänninen vänst
Kari Uotila vänst
Anna-Maja Henriksson sv
Stefan Wallin sv
Mikaela Nylander sv
Carl Haglund sv
Joakim Strand sv
Anders Adlercreutz sv
Mats Nylund sv
Eva Biaudet sv
Thomas Blomqvist sv